

İRAN TOPLUMU VE TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİ

Umut Başar

Nisan 2020 © İnan Araştırmaları Merkezi (İRAM). Bu eserin bütün hakları saklıdır.
Bu eser İRAM'dan yazılı izin alınmadan elektronik veya mekanik yollarla çoğaltılamaz. Metnin dijital versiyonu için www.iramcenter.org adresini ziyaret ediniz. Dijital kopya bu siteye aktif link verilerek kısmi olarak paylaşılabilir.
Burada ortaya konulan görüşler öncelikli olarak yazara aittir ve İRAM'ın kurumsal görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Editörler : Hasret Karalı, Nurullah Gözcü
Grafik Tasarım : Hüseyin Kurt

ISBN : 978-605-7559-57-9

İnan Araştırmaları Merkezi

Oğuzlar, 1397. Sk., 06520, Çankaya Ankara / Türkiye
Tel: +90 (312) 284 55 02-03 | Faks: +90 (312) 284 55 04
e-posta: info@iramcenter.org | www.iramcenter.org

İran Toplumunu ve Türk Televizyon Dizileri

Iranian Society and Turkish Television Series

جامعه ایران و سریالهای تلویزیونی ترکیه

Dr. Umut Başar

2013-2018 yılları arasında Tahran Yunus Emre Enstitüsü ve Kabil Yunus Emre Enstitüsünde görev yapan Umut Başar, Allameh Tabatabai Üniversitesi Türkoloji Bölümü, Kabil Devlet Üniversitesi Türkoloji Bölümü ve Üstat Şehit Rabbanî Eğitim Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde muhtelif dersler vermiştir. 2019 yılında doktora derecesini Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünden almıştır. İran Türkolojisi ve İslam Devrimi sonrasında İran'daki toplumsal hareketlerle ilgilenmektedir. 2019 yılında Türkiye Yazarlar Birlięi (TYB) tarafından kendisine tercüme dalında ödül verilmiştir. Başar'ın telif ve tercüme olmak üzere birçok akademik çalışması bulunmaktadır. Başar, ileri seviyede Farsça ve orta seviyede İngilizce bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Giriş	4
1. İran'da Türk Televizyon Yayınları	5
2. İran Toplumuna ve Türk Dizileri	6
3. Dizilerin Yarattığı Türkiye İmajı	9
4. Yumuşak Güç Unsuru Olarak Türk Dizileri	10
5. Dizilerin İran'daki Türk Kimliğine Etkisi	11
Sonuç	12
Kaynaklar	13

ÖZET

- Türkiye'nin kadim komşusu İran, Orta Doğu'da Türk televizyon kanalları ve dizilerinin yaygın takip edildiği ülkeler arasındadır.
- Türk televizyon yayınlarının İran'da hemen hemen bütün etnik gruplar ve sosyokültürel kesimler tarafından az çok takip edilmesinin İran'a özgü muhtelif gerekçeleri bulunmaktadır.
- Türk dizilerinin izlenme süresi kişiden kişiye değişmektedir ancak araştırmalar göstermektedir ki gençler ve ev hanımları diğer sosyokültürel kesimlere göre Türk kanallarını daha çok izlemektedir.
- Türk dizilerinin yaygın bir şekilde İran'da izlenmesi kuşkusuz Türkiye'nin İran'daki yumuşak gücünü masrafsız bir şekilde artırmaktadır.
- Türk televizyon kanalları ve dizilerinin bir diğer etkisi de İran Türkleri arasındaki yerel kimlik bilincini kuvvetlendirmesidir.

Anahtar Kelimeler: Türk Televizyonları, Diziler, Yumuşak Güç, İran, Türkiye.

SUMMARY

- Turkey's neighbor Iran is among the countries in the Middle Eastern region where Turkish television channels and series are widely followed.
- There are various reasons that Turkish television broadcasts are followed more or less by nearly all ethnic groups and socio cultural classes in Iran.
- The watch time of Turkish series varies from person to person. However, research shows that young people and housewives utilize Turkish television channels more often than other socio cultural classes.
- Without doubt, the wide range coverage of Turkish television shows in Iran has increased Turkey's soft power in the nation.
- Another effect of Turkish television channels and series is that they strengthen the consciousness of Iranian Turks local identity notion.

Keywords: Turkish Televisions, TV Series, Soft Power, Iran, Turkey.

چکیده

- ایران همسایه قدیمی ترکیه از جمله کشورهای خاورمیانه است که در آن شبکه ها و سریالهای تلویزیونی ترکیه طرفداران فراوانی پیدا کرده است.
 - دلایل متعددی باعث شده تا تقریباً همه گروه های قومی و طبقات فرهنگی- اجتماعی در ایران برنامه های تلویزیونی ترکیه را کم و بیش دنبال کنند.
 - میزان تماشای برنامه های تلویزیونی ترکیه در میان افراد مختلف، متفاوت است. تحقیقات نشان می دهد که جوانان و زنان خانه دار شبکه های ترکیه را بیشتر از سایر گروه های فرهنگی- اجتماعی تماشا می کنند.
 - تماشای گسترده سریالهای ترکیه در ایران بی تردید، قدرت نرم ترکیه در ایران را با هزینه نه چندان زیاد افزایش می دهد.
 - از دیگر پیامدهای تماشای شبکه ها و سریالهای تلویزیونی ترکیه تقویت آگاهی از هویت قومی در میان ترکهای ایران است.
- کلید واژه ها:** تلویزیون ترکیه، مجموعه های تلویزیونی، قدرت نرم، ایران، ترکیه.

Giriş

Küreselleşmeyle birlikte coğrafi sınırların anlamını yitirmeye başladığı sıkça dillendirilen bir husustur. Özellikle radyo, televizyon, telefon ve internet gibi kitle iletişim araçlarının günden güne yayılması ve hayatın vazgeçilmez bir parçası hâlini alması, bir yandan hızlı iletişim kurmayı sağlamış diğer yandan toplumlar arası karşılıklı etkileşimi artırmıştır. Kuşkusuz Türkiye de küreselleşmenin getirdiği kazanımlar ve artan iletişim olanaklarının etkisiyle yurt dışına açılma imkânı bulmuştur. Televizyon yayınları Türkiye'yi, sınırlarının ötesine taşıyan pek çok araçtan biridir. Bu yayınlarda her ne kadar öncelikli hedef Türk toplumu olsa da yurt dışı yayınları sayesinde Türk televizyon kanalları ülkenin dünyaya açılan penceresi konumuna gelmiştir.

Türkiye'nin sınırları ötesinde ilgi görmesinin etkili faktörlerden biri, bölgesel ve küresel ölçekte özellikle son 20 yılda sağladığı kalkınma ve yakaladığı refah düzeyidir. Bu ilgi ilk etapta kültürel boyutta kendini göstermiştir. Bir imparatorluk bakiyesi olan Türkiye'nin geçmişten günümüze tarihî, siyasi ve kültürel bağlarının kuvvetli olduğu ülkelerde Türk kültürüne ve Türkçeye olan ilgi açık bir şekilde kendini hissettirmiştir. Buna paralel bir şekilde dünyanın muhtelif bölgelerinde birbirinden oldukça farklı gerekçelerle Türkiye Türkçesini öğrenenlerin sayısı da artış kaydetmiştir. Ayrıca Türkiye Türkçesi sessiz bir şekilde Türk dünyası aydınları arasında ortak iletişim dili olarak yükselişe geçmiştir. Bütün bunların getirisi olarak Türk televizyon kanalları sadece yurt içinde değil yurt dışında da izlenmeye başlanmıştır. Türk televizyon yapımlarının¹ gerek dublajlı gerekse

de özgün dilinde pek çok ülkede izlendiğinin son yıllarda fark edilmesi ve bu yeni keyfiyetin birçok yapımda dikkate alınması bu yargıyı destekler niteliktedir.

Televizyon kanallarındaki haberlerden belgesellere, yarışmalardan eğlence programlarına değin birçok yapımın yurt dışında izlendiği anlaşılrsa da bunlar arasında en çok dizilerin ilgi gördüğü ortaya çıkmıştır. İlginin daha çok Balkanlar, Orta Doğu, Kafkasya ve Orta Asya ülkelerinde yoğunlaşması şaşırtıcı değildir. Nitekim söz konusu hinterland Türk kültür coğrafyasının doğal sınırları olarak kabul edilebilir. Çok geçmeden Türk dizilerinin yayın hakları birbiri ardına çoğunlukla Orta Doğu ve Orta Asya ülkelerinde satılmaya başlanmış, Türk oyuncuların yurt dışında ciddi hayran kitlesi olmuş, dizilerin zımnî tesiriyle Türk markalarına rağbet artmış ve Türkiye'ye gelen turist sayısında artış kaydedilmiştir.

Türkiye'nin kadim sınır komşusu İran da Orta Doğu'da Türk televizyon kanalları ve dizilerinin yaygın takip edildiği ülkeler arasındadır. Fakat İran toplumu iç dinamikleri ve kendine has sosyopolitik özellikleri sebebiyle Akpınar'ın (2001, s. 41) da işaret ettiği üzere nispeten eski bir dönemde yani 1990'lı yıllardan beri Türk televizyon yayınlarını takip etmesi sebebiyle bölgedeki diğer toplumlardan ayrılmaktadır. Denebilir ki İranlıların televizyon yayınları üzerinden Türkiye'yle kurduğu bağ neredeyse 30 yıllık bir maziye sahiptir. Başka bir deyişle İran'da Türk televizyonlarıyla büyüyen bir nesil vardır ve İran özelinde Türk televizyon kanalları dünyanın önde gelen İngiltere ve Amerika menşeli televizyon kanallarıyla yarışmaktadır.

Bu itibarla çalışmanın amacı, Türk televiz-

¹ Metin boyunca Türk televizyon yayınları, Türk televizyon yapımları ve Türk televizyon dizileri tabirlerinden kastedilen Türkiye Cumhuriyeti'nde üretilen yayın ve yapımlardır.

yon dizilerinin İran toplumunda yarattığı etkiyi farklı açılardan ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışmada öncelikle Türk televizyon kanallarının bilhassa dizilerinin İran’da neden yaygın olarak takip edildiği açıklanmış ve akabinde dizilerin tesirini doğrudan hissettirdiği iki önemli toplumsal kesim olan kadınlar ve gençlerin dizilere ilişkin algıları üzerinde durulmuştur. Son olarak dizilerin gerek halk gerekse de siyasi ve kültürel elitler nazarında bıraktığı izlenimlere değinilmiş ve yumuşak güç unsuru olarak Türk dizileri değerlendirilmiştir.

1. İran’da Türk Televizyon Yayınları

Türk televizyon yayınlarının İran’da hemen hemen bütün etnik gruplar ve sosyokültürel sınıflar tarafından az çok takip edilmesinin İran’a özgü gerekçeleri bulunmaktadır. Ancak öncelikle zikredilmesi gereken husus İran’da Türk kanallarını takip eden kitlenin büyük çoğunluğunu İran Türklerinin oluşturduğudur. Nitekim İran Türkleri, Türk dillerinin Oğuz grubundan bir varyantını konuştukları için Türkiye Türkçesini büyük oranda kolaylıkla anlamaktadır. Bu kolaylık İran Türklerinin, Türkiye Türkçesindeki yayınları herhangi bir iletişim sorunu yaşamadan ve dublaja ihtiyaç duymadan izleyebilmesine zemin hazırlamaktadır. Ayrıca Türkçenin aile içi iletişim dili olarak kullanıldığı evlerde, Türk televizyon yayınları aile fertlerinin tamamı tarafından izlenebilmektedir. Bunun yansımaları İran’da gündelik yaşam ilişkilerinde sıkça görmek mümkündür. Öyle ki Azerbaycan Türkçesinin sosyal hayatta iletişim dili olarak kullanıldığı Tebriz, Erdebil, Urmiye vb. şehirlerde Türkiye Türkçesini televizyondan öğrenerek aksansız bir şekilde konuşan pek çok

çocuğa rastlamak sıradan bir durumdur. Yetişkinlerin konuşmalarında ise Türkiye sınırına doğru yaklaştıkça Türkiye Türkçesinin kelime ve gramatikal düzeyde tesiri belirginleşmektedir. Bu da dizilerin sosyolengüistik bir etkisidir.

İran Türkleri dışında İran toplumunun geri kalanının, dil açısından bir yakınlığı bulunmamasına rağmen Türk kanallarını yoğun bir şekilde izlemesinin çeşitli nedenleri vardır. Bunların bir kısmı İran’daki mevcut şartlardan bir kısmı ise dış faktörlerden kaynaklanmaktadır. Söz konusu nedenleri aşağıdaki gibi dört başlıkta sıralamak mümkündür:

- İran toplumuyla Türk toplumu arasındaki kültürel yakınlık, bu yakınlığın yarattığı benzer sosyokültürel hayat ve anlamlar dünyasının bir yansıması olarak dizilerde işlenen temalar İran toplumuna cazip gelebilmektedir. Daha somut bir ifadeyle ortalama bir Amerikalı veya Avrupalının standart hayatı İranlı bir birey için kültürel açıdan uzaktır. Dolayısıyla Tahran ve İstanbul’daki şehir hayatındaki koşulluklar düşünüldüğünde Türk kanallarının örneğin Pakistan, Hindistan ve İspanya’daki kanallarla kıyaslanamayacak derecede ilgi çekici gelmesi normaldir. Ayrıca kolaylıkla Türkiye’ye seyahat edebilen İranlılar özellikle dizilerin çoğunlukla çekildiği şehir olan İstanbul’u ziyaret edebilmektedir. Diğer bir ifadeyle dizilerdeki şahsiyetlerin yaşadığı hayat İranlılar için bir süreliğine de olsa ulaşılabilir.
- Türk televizyon yapımlarının kalitesi son yıllarda gerçekten ciddi anlamda artmıştır. Televizyon projelerine büyük bütçe-

lerin ayrılması gerek senaryo gerekse yapım-çekim açısından kalitenin yükselmesini sağlamıştır. Bu durum genelde yabancı, özelde ise İranlı seyircinin dikkatini Türk kanallarına çekebilmektedir.

- c. İran'da televizyon kanallarının tamamı devlet tekelindedir ve bu sektörde özel girişim bulunmamaktadır. Dahası televizyon yayınları sıkı bir denetime ve sansüre tabi tutulmaktadır. Dolayısıyla vatandaşların bu alanda bir tercih yapma şansı yoktur. Sıkı denetim ve ideolojik yayın ister istemez programlarda sıklıkla ve monotonluğa kapı aralamaktadır. Bunun sonucunda İran toplumu, devlet eliyle kendilerine alternatif sunulmadığı için diğer ülkelerin öncelikle de Türkiye'nin kanallarını takip edebilmektedir.
- d. Boş zamanlarını değerlendirmek, eğlenmek, kaliteli ve keyifli vakit geçirebilmek için insanların televizyon izlediği bilinmektedir. İran toplumu da hemen hemen aynı gerekçelerle televizyon izlemektedir. Bu noktada Türk televizyon kanalları her yaşta hedef kitleye geniş bir yelpazede makul seçenekler sunmaktadır. Türk televizyon yapımlarının İran dışında faaliyet gösteren Farsça kanallar tarafından dublajlı bir şekilde seyirciye sunulması veya bu yapımlar için kolaylıkla Farsça altyazı bulunması İranlıları Türk televizyon yapımlarına sevk edebilmektedir.

Yukarıdaki gerekçelerle izlenen Türk kanallarının günlük izlenme süresi de kişiden kişiye değişmektedir ancak şahsi gözlemler göstermektedir ki gençler ve ev hanımları diğer sos-

yokültürel kesimlere göre Türk kanallarını daha çok izlemektedir. Muhataplar arasında evde gün boyunca sadece Türk kanallarını izleyenler olduğu gibi günlük en fazla bir saat izleyenler de bulunmaktadır. Fakat gerçek olan Giveyan ve Kerimi'nin (1391, s. 127) de vurguladığı gibi Türk televizyon yapımlarını izlemenin İranlıların gündelik hayatının bir rutini hâline geldiğidir.

2. İran Toplumı ve Türk Dizileri

İran toplumunun uydu alıcıları vasıtasıyla ülke dışındaki yayınlarla 1991 yılında tanıştığı (Muhsiniyanrad, 1373, s. 4) belirtilmektedir. Geçen yaklaşık 30 yıllık süre zarfında Farsça uydu yayınları İran toplumunun televizyon alışkanlığının bir parçası olmuştur. Bu bağlamda Yaveri ve Salavatiyan (1396, s. 109) gelişen teknolojiyle birlikte uydu yayınlarının da niteliğinin arttığını; önceleri yalnızca haber yayını yapan Farsça kanalların zamanla eğlence programları da yayınlamaya başladığını; dizilerin de bu eğlence programları arasında önemli bir yer teşkil ettiğini ve bu yolla televizyon kanallarının faaliyetlerini İran'daki siyasi yönetime olduğu kadar toplumsal kültüre de yönelttiğini ileri sürmektedir.

Gerçekten de hâlihazırda İran dışında Farsça yayını yapan muhalif kanalların sayısı sayılamayacak kadar çoktur ve BBC Farsça gibi sadece haber yayını yapan kanallar olmakla birlikte son yıllarda kurulan Manoto TV, Iran International, Persian One, GAM TV ve ATN gibi kanallar, yirmi dört saat ve birbirinden farklı programlarla aile kanalı şeklinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Yayınların öncelikli hedefinin İran'daki müesses nizamı muhalefet etmek olduğunu yeri gelmişken söylemek gerekir. Bu sebeple Tahran

yönetiminde söz konusu kanalların Amerika, İngiltere ve Suudi Arabistan gibi İran'a muhassım devletler tarafından finanse edildiğine dair yaygın bir kanaat hâkimdir.

Bu kanallar içerisinde 2006 yılında Dubai merkezli kurulan ve çok geçmeden birçok ülkede faaliyet gösteren GAM TV, Türk dizilerinin büyük bir çoğunluğunun Orta Doğu'daki yayın hakkını alması bakımından dikkat çekicidir.² Söz konusu kanalda diziler Farsça dublajlı yayınlanmaktadır. Bu kanal bir dönem İran'da en çok seyredilen eğlence kanallarından biri olmuştur. Hâl böyleyken GAM TV'nin sahibi Said Kerimyan'ın İstanbul'da 2017 yılında faili meçhul şahıslarca öldürülmesi (Hürriyet, 2017) akıllarda soru işareti bırakmıştır.

Uydu vasıtasıyla ister doğrudan Türk kanallardan isterse de İran dışında yayın yapan Farsça kanallardan takip edilebilen Türk dizileri, kendine İran'da geniş bir seyirci kitlesi bulmaktadır. Nitekim ülkenin hemen hemen her bölgesinden insanların Türk dizilerini seyrettiği bilinmektedir. Dizilerin akşam uygun saatlere koyulması daha çok seyirciye hitap etmeyi sağlamaktadır. Seyirciler arasında kadınların ve gençlerin çoğunluğu oluşturduğu araştırmacılar tarafından öne sürülmektedir. Yine seyirci niteliği ve niceliğine yönelik yapılan bazı araştırmalar doğrultusunda, kadınlar arasında dizileri en çok seyredenlerin lise ve ilkokul mezunu evli ev kadınları olduğu söylenmektedir (bk. Sudbahş ve Tacik İsmaili, 1397). Dolayısıyla araştırmacılara göre dizilerin dolaylı etkisi en çok bu iki kesim üzerinde kendini göstermektedir.

Siyasi ve kültürel elitler genelde yurt dışından yapılan Farsça yayınların özelde ise dizi-

lerin, kültürel emperyalizmin İran'ı kuşatmak üzere kullandığı bir enstrüman olduğunu düşünmektedir. Diziler vasıtasıyla İran'daki geleneksel kültürel yapının zayıflatıldığı ve Batı tipi yaşam tarzına özenmenin teşvik edildiğini düşününler bulunmaktadır. Nitekim İhsani Mukaddem (1391) ve Ebedi (1392) tarafından yapılan saha çalışmalarında dizilerin özellikle gençler üzerinde Batı kültürüne eğilimi artırdığına ilişkin bulgular saptanmıştır. Gene dizi izlemeyle toplumsal normlara aykırı davranma arasında bir ilişki olduğunu da düşünenler vardır. Bu görüşat İranlı yetkililerin hoşuna gitmemektedir. Çünkü İran İslam Cumhuriyeti'nin idealize ettiği devrimci vatandaş tipiyle dizilerde yer alan ve izleyicilerin ister istemez "öykündüğü" ya da "özdeşlik kurduğu" şahsiyetler arasında ciddi farklılıklar mevcuttur.

Bilindiği üzere mezhebî ve geleneksel değerlere bağlılığı artırmak isteyen Tahran yönetimi Batılılaşmaya karşı direnç göstermektedir. Devletin Batılılaşma karşısındaki tavrı açık ve nettir. Fakat İran toplumu bir "geçiş sürecini" tecrübe etmektedir. Çoğunlukla mezhebî inançların şekillendirdiği geleneksel içtimai normlar gerek gündelik hayatta gerekse de toplumun kolektif hafızasında canlıyken özellikle büyük şehirlerde değişen değer yargılarıyla birlikte modern bir yaşam son yıllarda yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu noktada dizilerin dolaylı olarak hedef kitlenin bilinçaltına Avrupalı yaşam tarzını işlediği düşünülmektedir (Naimi, 1390, s. 215). Bu ise İran açısından kabul edilebilir bir şey değildir ki zaman zaman uydu yayınlarının izlenmesinin önüne geçmek adına kolluk kuvvetleri tarafından evlerin çatılarındaki çanak antenler toplanmakta ya da mahallere, yayınlara parazit atan cihazlar yerleştirebilmektedir.

² Kanal hâlihazırda da faaliyetlerini devam ettirmektedir. Ayrıntılı bilgi için (bk. Gemonline Tv).

Araştırmacıların Türk dizilerine en çok rağbet eden kitle olarak dikkat çektiği gençler ve kadınların neden İran İslam Cumhuriyeti açısından önem arz ettiğinin üzerinde durmakta fayda vardır. Her iki sosyal kesim de İran'ın geleceğini şekillendirmesi bakımından önemlidir. Yukarıda değinildiği üzere devlet eliyle modernizm ve dolayısıyla da Batı karşıtı bir kimlik bilinci oluşturulmak istendiğinden Devrim'in ideallerinin yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması açısından gençlerin bu ideallere bağlılığı önem arz etmektedir. Yapılan bazı araştırmalar (bk. Rahmanzade ve Tahmasbi, 1390, s. 15) gençler arasında uydudan dizi izleme oranını arttıktıkça dinî ve mezhebî değerlere bağlılığın azaldığını öne sürmektedir. İran'da gençler arasında dinî ve mezhebî değerlere bağlılığın günden güne azaldığını gösteren farklı parametreler de vardır. İster dizilerin isterse de modern hayatın getirdiği sekülerleşmenin bir etkisi olsun bu durum Devrim'in meşruiyetini ve daha da mühimi geleceğini tehlikeye atan bir durumdur. Devrimci nesillerin yavaş yavaş siyaset sahnesinden çekildiği bugünlerde popüler tabirle "Hizbullahi" bir neslin yetişmemesi Tahran yönetimini düşündüren meselelerden biridir.

Öte yandan toplumsal değişimin aileden, aile içerisinde de kadından başladığı göz önüne alındığında kadının duygu ve düşünce dünyasının değişmesiyle toplumun değişeceği düşünülmekte ve dizilerin de bu süreci hızlandıracağından daha açık bir tabirle İran toplumunda kültürel erozyona yol açacağından endişe duyulmaktadır. Zira gelecek nesilleri ilk etapta anneler yani kadınlar yetiştirecektir. İran'da devlet tarafından geleneksel rol ve sorumluluklarını (anne/eş) yerine getiren kadın tipi kamusal alanda idealize edilmektedir. Ancak dizilerde başrolde

yer alan kadın karakterler genellikle başı açık, öz güveni yüksek, çalışan, başarılı, özgürlük sahibi, karşı cinsle rahatlıkla iletişim kurabilen ve üst tabakaya mensuptur. Görüldüğü üzere bu iki profil arasında uçurum vardır. Bu çerçevede Mehdizade vd. (1394, s. 107) GEM TV özelinde yaptıkları bir saha çalışmasında, kadınların dizilerin konusu ve mekânlarını kendi hususi ve şahsi hayatlarıyla mukayese ettiğini ve dizideki karakterlere öykündüklerini iddia etmektedir. Bu öykünmenin kendi hayatlarından memnuniyetsizlik duymayı tetiklediği ve bu durumun psikolojik rahatsızlıklara yol açabileceği düşünülmektedir ki Yaveri ve Salavatiyan da (1396 s. 174), yaptıkları bir araştırmada sadece dizilerden kaynaklı psikolojik sorunlara dair 10 kadar yayın sıralamıştır.

Yukarıda zikredilen araştırmaların güvenilirliği sorguya açıktır. Ayrıca dizilerin toplumsal norm ve geleneksel kültürel değerlerde yozlaşmaya sebebiyet verdiğini ortaya koymaya çalışan araştırmalarda dikkat çeken bir husus, "toplumsal norm ve değerden" tam olarak neyin kastedildiğinin ve bu değerlerin hâlihazırda İran'daki toplumsal kabulünün ne olduğunun açık bir şekilde ortaya koyulmadığıdır. Diğer yandan seyircilere dizilerden etkilenip etkilenmedikleri sorulursa büyük ihtimalle "etkilenmedikleri" şeklinde yanıt alınacaktır. Ancak bu noktada üzerinde düşünülmesi gereken husus, İran toplumunda gençlerin ve kadınların modernleşmesi ya da sekülerleşmesi tamamen Türk dizilerinin etkisiyle mi gerçekleşmektedir yoksa İran'da zaten geç de olsa bir modernleşme sürecini deneyimleyen gençler ve kadınlar, İran Radyo ve Televizyon Kurumunun bir alternatif sunamaması nedeniyle Türk dizilerini mi izlemektedir? Bunun yanı sıra pek çok İran yapımı

dizi neden Türk dizilerinin yerini alamamakta ve dolayısıyla etkisinin önüne geçememektedir? Bu soruların üzerinde dikkatle düşünmek gerekir.

Ayrıca iddia edildiği üzere Türk dizileri gençler ve kadınların modernleşmesine yol açıyorsa bu durum, dizilerin sivil toplumun oluşmasına ve kadınların cemiyet hayatına katılımına olumlu katkı sağladığı anlamına gelir. Böylelikle bir realite tekrar teyit edilmiş olur. Bilindiği üzere Türkiye İran'a nispetle erken yakaladığı modernleşme sayesinde pek çok alanda İran'ın önüne geçmeyi başarmıştır ve Türk modernleşmesi, İran modernleşmesine örnek teşkil etmektedir. Başka bir deyişle Osmanlı İmparatorluğu'nda Klasik Çağ'da (1300-1600) İran kültür ve medeniyeti, çoğunlukla Türkiye'yi tesiri altına almışken 18. yüzyıldan sonra başlayan modernleşme hareketlerinin akabinde akış tersine dönmüştür. Bu tarihten itibaren Türk kültür ve medeniyeti, İran kültür ve medeniyetini genellikle tesiri altına almıştır ki bu tesir görüldüğü kadarıyla günümüze değin sürmüştür. İranlı araştırmacıların öne sürdüğü üzere Türk dizileri, İran toplumunun modernleşmesine sebebiyet veriyorsa Türkiye'den İran'a olan kültürel akışın hâlâ sürdüğü zımnen kabul edilmiş olunur.

3. Dizilerin Yarattığı Türkiye İmajı

Dizilerin doğrudan veya dolaylı olarak toplumsal etkiler yaratıp yaratmadığı veya diziler aracılığıyla bir toplumun baştan aşağı değiştirmenin mümkün olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Kuşkusuz her ülkenin kendine özgü iç dinamikleri ve toplumsal koşulları vardır. Meseleye bu açıdan bakıldığında İranlı araştırmacılar, yaygın bir şekilde izlenen Türk dizilerinin; İran'da kültürel değerler dizgesini, sosyal

normları, İrani ve İslami anlam kodlarını, dinî ve mezhebî inançları ve ülkenin resmî dilini farklı boyutlarda etkilediğini düşünmektedir (Tacik İsmaili ve Lofti, 1395). Bu süreci kaçınılmaz bulup anlamaya çalışanlar olduğu gibi ülkenin geleceğini tehdit eden bir süreç olduğunu düşünenler de vardır. Bu durumun, İran'daki akademik literatürün dizilerin toplumu dejenere ettiği ön kabulünden hareketle oluşturulduğu izlenimi uyanmaktadır.

Dizilerin İran toplumunu etkilediğine İranlı araştırmacıların hemfikir (bk. Muhammedi, 1390; Kasmzade Irakı, 1391 ve Pirmuhammedi, 1392 vb.) olması şaşırtıcı değildir. Asıl şaşırtıcı olan bazı araştırmacıların diziler yoluyla Türkiye'nin bilinçli bir şekilde siyasal maksat güttüğünü düşünmesidir (Vedadi vd.) (1393, s. 108). Vedadi, Türkiye'nin dizi gibi kültürel unsurlarla kendi tarihî arka planına uygun bir şekilde bölgesel bir iktidar kurmaya çalıştığını ve Orta Doğu'nun Hollywood'u olmayı amaçladığını, GAM TV'nin Türk kültürünün temsilcisi olduğunu ve diziler yoluyla Türkiye'ye turist çekerek Türk ekonomisine katkıda bulunduğunu (1393, s. 112) iddia etmektedir. Bunun da ötesine giderek Türk dizilerinden "Aşk-ı Memnu'yu" incelediği çalışmasında dizilerin örtük amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Evli kadının ihanetinin yaygınlaştırılması ve bunun sıradanlaştırılması
2. Sorunların çözümünde intiharın bir yol olarak gösterilmesi
3. Şehvetin ve dünyevi zevklerin teşvik edilmesi
4. Dans ve şarap içmenin desteklenmesi

5. Moda ve modayı takip etmenin özendirilmesi
6. Kadınların evli bile olsa erkeklerle eğlenmesinin doğallaştırılması

Literatüre göz atarak bu listeyi genişletmek mümkündür. Hatta dizi seyretmenin kadınların giyim kuşamını, çocuklara isim koymayı, eve mobilya seçimini, alışveriş eğilimini dahi etkilediği söylenebilir. Bu, Türk dizilerinin kasıtlı bir şekilde “üst bir akıl” tarafından İran toplumuna operasyon yapmak için kurgulandığı anlamına gelmez. Zira gözden kaçırılmaması gereken nokta Türk dizilerinin öncelikli hedef kitlesinin Türk toplumu olduğudur. Türk dizilerinin İranlı siyasi ve kültürel elitleri asıl rahatsız eden yönü, İran televizyon kanallarında tasvir edilen insan tipiyle Türk dizilerindeki modern insan tipi arasındaki uçurum ve çelişkidir.

Türk dizilerine ilişkin hâkim kötü algı sebebiyle toplumu dizilere karşı bilinçlendirme adına hem akademik hem popüler yayımların yapıldığı görülmektedir. Ancak İran toplumu, Türkiye ve Türk toplumunu doğrudan tanıma imkânına da sahiptir. Bir taraftan medyada yaratılan algı diğer taraftan Türkiye’ye gidip gelmenin verdiği intibalar birbiriyle çelişkili iki Türkiye algısını halk nezdinde yaratmıştır.

Propaganda ve algı operasyonundan etkilenen halkın bir kesimi, tamamen kurgu olan dizilerdeki senaryo ve hadiseleri gerçek zannetmekte Türk toplumunda “ihamet, yasak aşk, gayrimeşru çocuk” gibi dizi mizansenlerini Türkiye’de genelgeçer bir durum olduğunu düşünmektedir. Türkiye’ye en az bir defa seyahat etmiş, Türklerle tanışmış ve Türkiye’yi doğrudan tanıma imkânı bulan kesim ise dizilerin bir kurgudan ibaret olduğunu, Türkiye’deki ortalama şehir hayatının İran’dakinden çok da farklı olmadığını bilincindedir.

4. Yumuşak Güç Unsuru Olarak Türk Dizileri

Türk dizilerinin İran’da yaygın bir şekilde izlenmesi kuşkusuz Türkiye’nin İran’daki yumuşak gücünü masrafsız bir şekilde artırmaktadır. Tahran yönetimini rahatsız eden temel hususlardan biri esasen budur. Zira Türkiye’nin İran Türkleri nezdindeki prestijinin bütün İran toplumuna yayılması kendileri açısından pek de istendik bir durum değildir. Ayrıca özellikle kültürel elitlerin zihninde, tarihi saiklerin taziyiyle Türklere ilişkin imaj pek müspet değilken geniş halk kitlelerinin dizi gibi son kertede kültürel bir çıktığı severek izlemesi, katlanması zor bir olgudur. Bir de bu yumuşak güç başka bir deyişle kültürel nüfuzun gündelik hayatta gözle görünür hâle gelmesi İran elitlerinde tepkiye sebep olmaktadır.

Türkiye’nin İran’daki yumuşak gücünü tahkim etmek için dizilerden bilinçli bir şekilde faydalandığını söylemek gerçek dışı olur. Bu konu görüldüğü kadarıyla Türkiye’nin kültür politikaları çerçevesinde henüz ele alınmamış fakat kültür adamları ve siyasilerde dizilerin yurt dışında geniş kitleler tarafından izlendiğine dair farkındalık artmıştır. Bu durum araştırmacıların da dikkatini çekmiş ve Türk dizilerinin uluslararası boyutuna ilişkin akademik yayımlar (bk. Deniz, 2010; Öztürk ve Atik, 2016; Bilis vd., 2018 vb.) da yapılmaya başlanmıştır.

Türk dizilerinin Türkiye-İran kültürel ilişkilerindeki konumuna yönelik henüz bir çalışma dikkat çekmese de dizilerin birçok açıdan kültürel ilişkilerde Türkiye’ye bir avantaj sağladığı söylenebilir. Türk dizilerinin İran’daki kültürel etkisini gözlemler ışığında aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- a. Diziler sayesinde Türkiye Türkçesi öğrenmeye ilgi artmakta ve hatta birçok insan diziler sayesinde belli bir seviyede Türkiye Türkçesi öğrenmektedir.³
- b. Dizilerin izlenmesine paralel bir şekilde özellikle Türk pop müziğine olan ilgi de artmaktadır.
- c. Diziler aracılığıyla Türkiye'deki refah düzeyi ve hayat kalitesi de gözler önüne serilmektedir. Böylelikle Türkiye; İranlılar için okumak, çalışmak veya yaşamak için iyi bir seçenek konumuna yükselmektedir.
- d. Diziler özellikle İstanbul'un reklamını yaptığından Türkiye turizmine olumlu katkı sağlamaktadır.
- e. Diziler vasıtasıyla Türkçe birçok kelime, espri ve hatta amiyane tabir ve küfürler halk tarafından bilinçli bilinçsiz kullanılmaya başlanmıştır.
- f. Dizilerle tekstilden mobilyaya, kozmetikten aksesuara geniş bir yelpazede Türk markalarının dolaylı reklamı yapılmaktadır.
- g. Tarihi ve kültürel boyutu bulunan diziler Türk kültürünün tanıtımına da katkı sağlamaktadır.

Dizilerin İran toplumunda yarattığı etki şaşırtıcı ve araştırmaya değerdir. Türkiye, oldukça farklı yumuşak güç enstrümanlarına sahip bir ülke olmasına ve bunların bir kısmını İran toplumu nezdinde kullanmasına rağmen dizilerin tek başına yarattığı etkiyi başka hiçbir unsur yaratmamıştır. Bunun sebeplerinin daha ayrıntılı ele alınması kuşkusuz İran özelinde belirlenecek yumuşak güç stratejine de katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla araştırmacıların bu alana yönelmesine ihtiyaç vardır.

³ Basında bu konuda çıkan birçok haberin (bk. Anadolu Ajansı, 2019b) yanı sıra Boylu ve Başar (2015) tarafından televizyon izlemenin Türkiye Türkçesi öğrenmeyi nasıl etkilediği saptanmıştır.

5. Dizilerin İran'daki Türk Kimliğine Etkisi

Televizyon programlarının geniş halk kitlelerini seferber etme ve millî kimliği kuvvetlendirmedeki rolünü uzun uzun açıklamaya lüzum yoktur. Bilindiği üzere ülkenin dört tarafındaki halk ile devlet arasında, televizyon kanalları vasıtasıyla kurulan görünmez, soyut bir bağ vardır. Bu yönüyle televizyon, merkezî yönetimin nüfuzunu ülkenin en ücra köşesine kadar yayan bir araçtır. Örneğin ülkenin ölçünlü dili, sembolleri ve özel günleri farkında olmadan televizyon yoluyla ulaştırılır. Dolayısıyla televizyon kanallarının millî kimliğin şekillenmesinde rolü yadsınamaz.

Türk televizyon kanalları ve dizilerinin, İranlı araştırmacıların da dikkatinden kaçmayan bir diğer etkisi, İran Türkleri arasındaki yerel kimlik bilincini kuvvetlendirmesidir. Söz konusu etki gençler arasında daha açık gözlemlenmektedir. Türkiye ve Azerbaycan kanallarını izleyen gençlerin Tahran'la değil Bakü ve Ankara'yla duygudaşlık kurması, bu duygudaşlığın ise zaman zaman medya önünde tezahür etmesi, üzerinde durulması gereken bir diğer konudur.⁴ Nitekim özellikle Tebriz Yedigâr-ı İmam Stadyumu, Traktör Futbol Kulübü'nün müsabakalarında Türkiye ve Azerbaycan'a sevgi gösterilerine sıkça sahne olmaktadır.

Bu kapsamda dikkat çekici bir çalışma Adli-pur vd. (1394) tarafından yapılmıştır. Tebriz'deki gençler (388 kişi) üzerinde gerçekleştirilen araştırmada Türkiye ve Azerbaycan kanallarını izleme süresi, izleme motivasyonu-amacı ve iz-

⁴ Bu minvalde son örnek, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki terörist grupları sınırlarından uzak tutmak sebebiyle düzenlediği "Barış Pınarı Harekâtı"na Tebriz'deki Yedigâr-ı İmam Stadyumu'nda İran'daki genel kanaatinin aksine Türkiye lehine destek sloganları atılmasıdır (bk. Anadolu Ajansı, 2019a).

lenenlerin doğruluğuna inanmayla yerel kimliğin kuvvetlenmesi arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Daha açık bir ifadeyle araştırmacıların (1394, s. 62) tespitlerine göre gençler arasında Türkiye ve Azerbaycan kanallarını izleme süresi arttıkça, izleme motivasyonu-amacı yükseldikçe ve izlenenlerin doğruluğuna inanma oranı artış kaydettikçe yerel kimlik kuvvetlenmektedir. Dolayısıyla söz konusu çalışmanın çerçevesinin İran Türklerini kapsayacak şekilde genişletildiği farz edildiğinde televizyon aracılığıyla İran Türklerinde kimlik bilincini artıran kültürel bir bağ kurulmaktadır. Bu kültürel bağ siyasi sınırların ötesinde kitleleri birbirine yakınlıştırabilmektedir. Bunun yanı sıra Türk televizyon kanallarını izlemenin İran Türklerinin merkezle ilişkilerinde özgüvenlerini artırdığı da ileri sürülebilir.

Son olarak söz konusu araştırmada, gençlerin Türkiye ve Azerbaycan televizyon kanallarını izlemesinin gerekçeleri ise Doğu Azerbaycan eyaletindeki yerel kanalların programlarından memnun olunmaması, söz konusu kanalların bölge kültürünü yansıtmakta zayıf kalması ve ulusal kanallarda İran Türklerinin doğru bir şekilde yansıtılmaması⁵ şeklinde üç başlıkta açıklanmıştır. Gerçekte söz konusu gerekçeler sadece Tebriz özelinde değil İran Türklerinin genelini Türk televizyon kanallarına yönelmesinde de etkilidir.

Sonuç

Türkiye de olsa yabancı bir ülkenin televizyon kanalları ve dizilerinin sıradan bir uğraş hâlini alacak derecede toplum tarafından özümsemesinin çeşitli gerekçelerle Tahran yönetimini rahatsız etmesi anlaşılabilir bir du-

rumdur. İran'ın ve Türkiye'nin doğal kültürel nüfuz alanının birbiriyle örtüştüğü/çakıştığı da düşünüldüğünde ister diziler isterse de başka bir unsur vasıtasıyla olsun İran toplumu nezdinde Türkiye'nin itibarının gün geçtikçe yükselmesi, İran'ı bu konuda önlem almaya itmiştir ki bu doğrultuda adımlar atmaya devam etmektedir. İran yapımı "Payitaht" dizisinde bir dönem Türkiye'ye ilişkin olumsuz çağrışım uyandıracak sahnelerin sunulması bu kapsamda atılmış atımlardan biri şeklinde okunabilir.

Her şeye rağmen İran toplumunun kısa vadede televizyon ve zevk alışkanlığının değişmesi beklenmemektedir. Bu Türk televizyon kanalları ve dizilerinin kısa ve orta vadede İranlılar tarafından izlenmeye devam edeceği anlamına gelmektedir. Bu olgunun esasen ülkedeki sosyopolitik şartların doğal bir sonucu olduğu belirtilebilir. Türk kanalları ve dizilerinin çok izlenmesine zemin hazırlayan şartlar değişmedikçe ve İran yapımı alternatifler Türk dizileriyle yarışmadıkça insanların, içerisinde yaşadığımız iletişim çağında Türkiye ya da başka bir ülkenin dizilerini izlemesini engellemek mümkün olmayacaktır. Bu olguyu reddetmek veya bununla kısıtlamaya çalışmak yerine bunu objektif bir şekilde anlamaya çalışmak akıllıca olacaktır. Aksi takdirde devletin denetiminin olmadığı ev ortamındaki toplumsal alışkanlıkları değiştirmeye çalışmak basit bir iş değildir. Bunun yanı sıra günümüzde artık toplum mühendisliği eskisi gibi kolay değildir zira insanların bilgi ve haber kaynakları çeşitlenmiştir.

⁵ Ulusal kanallardaki Türk imajı ile bunun yarattığı sorun ve protestolar, üzerinde ayrıca çalışılmaya değer bir konudur. İran Türkleri arasında bu konuda hassasiyet oluşmuştur ve ulusal kanallarda İran Türkleri aleyhinde en ufak bir ima dahi sokak gösterilerini tetikleyebilmektedir.

Kaynaklar

- Adlipur, H. vd. (1394). “Şebekeha-yi Mahvarei-yi Türkzeban ve Hüviyet-i Kavmi Cevanan-ı Tebriz”. *Mecelle-yi Ulum-u İnsani-yi Daneşgah-i Firdevsi-yi Meşhed*, Bahar u Tabestan, 49-71.
- Akpınar, Y. (2001). “Son Dönem İran Türkçesi’nde Türkiye Türkçesi’nin Etkileri”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 17, 39-17.
- Anadolu Ajansı. (2019a). “İran’da 7 futbol taraftarına gözaltı”. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iran-da-7-futbol-taraftarina-gozalti/1634296> [Erişim Tarihi: 21.03.2020].
- Anadolu Ajansı. (2019b). “İranlılar Türkçeyi Türk dizilerinden öğreniyor”. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/iranlilar-turkceyi-turk-dizilerinden-ogreniyor/1642530> [Erişim Tarihi: 21.03.2020].
- Bilis, P. Ö. vd. (2018). “Türkiye-Türk Cumhuriyetleri Kültürel İlişkilerinde Türk Dizileri Faktörü: Kırgızistan Örneği”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7, (1), 403-425.
- Boylu, E. ve Başar, U. (2015). “Televizyondan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine İlişkin Bir Durum Tespit Çalışması”. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 401-414.
- Deniz, A. Ç. (2010). “Gümüş Dizisinin Arap Kamuoyuna Etkileri ve Bir Sosyal Medya İncelemesi”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 50-67.
- Ebedi, S. (1392). *Asibşinasi-yi Seriyalha-yi Amme-pesend-ı Mahvare-yi dar Camie-yi İmrüz-i İran ez Dide Sahibnezeran*. Payanname-yi Karşinasi-yi Erşed, Danişkede-yi Seda ve Sima-yi Cumhuri-yi İslami-yi İran.
- Gemonline Tv. (2006). <https://www.gemonline.tv/en-US/Home/Index> [Erişim Tarihi: 21.03.2020].
- Giveyan, A. ve Kerimi, E. (1391). “Masraf-ı Ferhengi ve İstifade ez Seriyalha-yi Amme-pesend-i Mahvereyi”. *Resane*, 23 (3), 131-109.
- İhsani Muggeddem, C. (1391). *Berrisi-yi Nakş-i Mahvareha-yi Farsi Zeban ber Sabk-i Zendigi-yi Cevanan (Manend-i Farsi One, Manoto, Cem Klasik)*. Payanname-yi Karşinasi-yi Erşed, Daneşgah-ı Allame Tebatebaiyi.
- Kasımzade Iraki, M. (1391). *Mahvare ve Asib-i İçtimai: Asibşinasi-yi Tesirat-ı Şebekeha-yi Mahvare-yi Farsizeban ber Nigeraş-ı Muhatab-ı İrani*. Payanname-yi Karşenasi-yi Erşed-ı Ulum Er-tabatat-ı İçtimai, Muavenat-ı Resaneha-yi İçtima-yi Mecazi Sazman-ı Seda u Sima-yi Cumhuri-yi İslami-yi İran.
- Mehdizade, S. M. vd. (1394). “Vakavi-yi Kıraat-ı Zenan ez Temaşa-yı Serialha-yi Şebeke-yi Mahvarei-yi Cem (GEM TV) Mored-i Motaala: Şehrıstan-ı Kamyaran”. *Faslname-yi Tahkikat-ı Ferhengi-yi İran*, 8 (4), 91-117.
- Muhammedi, M. (1390). *Asibşinasi-yi Tesirat-ı Mahvare ber Hüviyet-i İçtimai-Ferhengi*. Payanname-yi Karşinasi-yi Erşed-i Camiaşinasi, Daneşgah-ı Azad-ı İslami Şehrıstan-ı Irak.
- Naimi, M. R. (1390). “Tesir-i Temayül-ü Hanevade ve Mahvara der Buruz-ı Pedideyi Talak”. *Fasl-*

name-yi Camiaşineasi-yi Motalaat-ı Cevanan, 1, 200-215.

- Öztürk, M. ve Atik, A. (2016). “Ulusal Pazardan Küresel Pazarlara Uzanan Süreçte Türk Dizilerinin Gelişimi”. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 66-82.
- Pirmuhammedi, K. (1387). *Berresi-yi Nakş-ı Resanaha-yi Novin ba Tekid ber Mahvare ve İnternet ber Hüviyet-i Ferhengi-yi Daneşcuyan*. Payanname-yi Karşenasi-yi Erşed-ı Rişte-yi Ulum Ertabat-ı İçtimayi, Daneşgah-ı Azad-ı İslami Vahid-i Dehakan.
- Rahmanzade, S. A. ve Tahmasbi, Z. (1390). “Berresi-yi Tesir-i Temaşa-yi Seriyalha-yi Mahvarei-yi ber Sebk-i Zendeği-yi Banuvan-ı Daneşvu”. *Motalaat-ı Resaneyi*, 6 (14), 1-16.
- Sudbahş, M. ve Tacik İsmaili, S. (1397). “Rabete-yi Miyan-ı Temaşa-yi Seriyalha-yi Farsizeban-u Mahvare ba Sermaye-yi İçtimai-yi Zenan-ı Şhristan: Motaale-yi Moredi Şebeke Cem”. *Motaalat-ı Fehengi-Ertebatat*, 19 (42), 25-50.
- Tacik İsmaili, S. ve Lotfi, R. (1395). “Nakş-ı Temaşa-yı Seriyalha-yi Mahvare ber Ferheng-i Umu-mi”. *Motaalat-ı Ulum-u İçtimai-yi İran*, 12 (50), 39-58.
- Vedadi, M. vd. (1393). “Olguha-yi Ahlaki-yi Kanalha-yi Mahvere-yi, Motaale-i Moredi: Seriyal-i Aşk-ı Memnu”. *Faslname-yi Radyo Televizyon*, 10 (22), 79-114.
- Yaveri, B. ve Salavatiyan, S. (1396). “Şenasayi ve Tabakabendi-yi Asibha-yi Ferhengi ve İçtimai Naşi ez Masraf-ı Seriyalha-yi Mahvarei”. *Rahbord-i Ferheng*, 39, 106-182.

“Tanıtım nüshasıdır, para ile satılamaz.”
“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5’inci maddesinin
2’nci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.”

Yazarın diğer eserleri...

Yükselen Fars Milliyetçiliği ve Büyük Kiros Günü

Türkçeden Farsçaya Yapılan Tercümelere Üzerine Bir Değerlendirme

İran'da İlkokula Başlangıçta Farsça Yeterlik Sınavı

İran'da Akademik Sorunu Kronik Sorunu: Etik İhlali

Amerikan Yaptırımlarının Gölgesinde İran Sineması

Kasım Süleymani'nin Ölümü Neyin Başlangıcı?

Süleymani'nin Ölümü İran Toplumunu Seferber Edebilecek mi?

Yazarın diğer eserlerine ve daha fazlasına erişmek için www.iramcenter.org adresimizi ziyaret edebilirsiniz.
Online Versiyon: Yukarıda yer alan eserleri okumak için görsele tıklayabilirsiniz.

İRAM HAKKINDA

Yeni, bağımsız bir düşünce kuruluşu olan İran Araştırma Merkezi (İRAM), temel bir özelliğiyle ülkemizdeki diğer araştırma merkezlerinden farklılık göstermektedir. İRAM, yalnızca İran ve bağlantılı konular üzerine araştırmalar gerçekleştirmektedir. Ciddi bir kültürel ve tarihsel derinliğe sahip, Orta Doğu'daki siyasal etkinliği artan ve çok yönlü ilişkilere sahip olduğumuz komşu ülke İran ile ilgili konuları layığıyla inceleyebilmek zaruret haline gelmiştir. İRAM'ın ana hedefi kamuoyunun birincil kaynaklardan doğru ve kapsamlı bilgi ve analize ulaşmasını sağlamaktır. İran ile ilgili konularda çalışma yapan akademisyenler ve araştırmacılar için çeşitli eğitim ve araştırma imkânları sunmayı ve alanda çalışan kişiler için ortak bir platform olmayı amaçlamaktadır. İran iç ve dış politikaları, ekonomisi ve toplumsal-kültürel yapısı alanlarında üretilen bilgiler, iki ülke arasındaki ilişkileri ve anlayışı geliştirmeye de katkı sağlayacaktır. Merkezimiz İran'da, Orta Doğu'da ve Batı'daki bilgi birikimini ülkemize ve ülkemizdeki birikimi de dünya kamuoyuna taşıyacak kadroya sahiptir.

İran Araştırmaları Merkezi

Oğuzlar Mh. 1397. Sk. No: 14 06520 Balgat / Çankaya / Ankara / Türkiye

Tel: +90 312 284 55 02 - 03 Faks: +90 312 284 55 04

e-mail: info@iramcenter.org www.iramcenter.org

"Bu çalışmanın tüm telif hakları İran Araştırmaları Merkezi'ne (İRAM) aittir."